

Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Ekoturizm Algısı: Beypazarı Meslek Yüksekokulu Örneği*

Ecotourism Perception of Students Receiving In Tourism Education: Beypazarı Vocational School Example

Nihat DEMİRTAŞ¹, Halil SUNAR², Zeynep Sıla ÖZŞEN³

Öz: Günümüzde hızlı nüfus artışı, sanayileşme, kentleşme ve kentleşmenin beraberinde getirdiği olumsuzluklar gibi birçok etken doğal kaynakların tahrip edilmesine neden olmaktadır. Çevre üzerindeki tüm bu olumsuzluklar sürdürülebilirlik kavramını ortaya çıkarmış ve turizm sektöründe bunun bir sonucu olarak doğaya dayalı bir turizm türü olan ekoturizm kavramı ortaya çıkmıştır. Turizm geleceğinin şekillenmesinde katkı sağlayan turizm eğitim kurumları, sektöre sağladığı eğitimli insan kaynağı ile önemli bir role sahiptir. Bu kapsamda araştırmanın amacı ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin ekoturizm algılarını incelemektir. Araştırmanın amacı doğrultusunda örneklem olarak Ankara Üniversitesi Beypazarı Meslek Yüksekokulu'nda Turizm ve Otel İşletmeciliği programında 2017-2018 eğitim öğretim yılı bahar döneminde "Turizm ve Çevre" dersi alan 35 öğrenci oluşturulmuştur. Nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Hazırlanan soru formu katılımcıların demografik bilgileri öğrenmeye yönelik bölüm ve 7 sorudan oluşan katılımcıların eko turizm algılarını ölçmeye yönelik olmak üzere 2 bölümden oluşmaktadır. Soru formlarından elde edilen yanıtlar değerlendirilerek öğrencilere ekoturizm algılamaları ve ekoturizmin geliştirilmesine yönelik düşünceleri belirlenmiştir. Elde edilen bulgular yorumlanarak sonuç ve öneriler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ekoturizm, turizm eğitimi, turizm ve çevre

Abstract: Many factors such as the rapid population growth, industrialization, urbanization and the negative effects of urbanization cause the natural resources to disappear. All these negative effects on the environment have led to the concept of sustainability, and as a result of this in the tourism sector, the concept of ecotourism, a nature-based type of tourism, has emerged. Tourism education institutions that contribute to shaping the future of tourism have an important role with the trained human resources they provide to the sector. In this context, the aim of the research is to examine the perceptions of ecotourism of the students receiving associate degree tourism education. In line with the purpose of the research, 35 students who took 'Tourism and Environment' courses in the tourism and Hotel Management Program at Ankara University Beypazarı Vocational School in the spring semester of the 2017-2018 academic year were selected as sample. A semi-structured interview technique was used as a data collection tool in the study carried out by qualitative research method. The questionnaire consists of 2 chapters. The first section is intended to measure the participants' demographic information. The second section is formed to measure the perceptions of participants towards ecotourism. The answers obtained from the questionnaires were analyzed with evaluated and the students' perceptions about

* Bu araştırma, 2-4 Mayıs 2019'da Ankara'da düzenlenen "Innovation and Global Issues Congress V" kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

¹ İlgili yazar/Corresponding author: Dr. Öğr. Üyesi Nihat Demirtaş, İskenderun Teknik Üniversitesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu, nihat.demirtas@iste.edu.tr, ORCID No: 0000-0002-4245-6909

² Öğr. Gör., Giresun Üniversitesi, Tirebolu Mehmet Bayrak Meslek Yüksekokulu, halil.sunar@windowslive.com, ORCID No: 0000-0002-4245-6908

³ Öğr. Gör., Ankara Üniversitesi, Beypazarı Meslek Yüksekokulu, zsparlak@ankara.edu.tr, ORCID No: 0000-0002-8254-4364

ecotourism and their opinions about the development of ecotourism were determined. The results were interpreted and recommendations were given.

Keywords: *Ecotourism, tourism education, tourism and environment*

1. Giriş

İnsanların seyahat etme faaliyetlerinin sonucu olarak ortaya çıkan, farklı toplumları tanımak, görmek, dinlenmek, eğlenmek gibi amaçlarla yapılan gezilere ve bir bölgenin turist çekmek için uyguladığı kültürel, iktisadi ve toplumsal politikalara turizm denilmektedir (Doğan, 2011: 90; Artuğer vd., 2013; Karagiglioğlu ve Akbaba, 2016: 88; Alptekin, 2017: 55). Post modern dönemi müteakip özellikle günümüz turizminin ortaya çıkardığı ekonomik, sosyo-kültürel ve politik etkileri, uluslararası ilişkilerdeki rolü ekonomik ve politik olarak önem kazanmaktadır. Bu durum, sadece uluslararası turizm pastasından büyük paya sahip gelişmiş ülkelerde değil, gelişmekte olan ülkeler için geçerli olmakta ve turizme verilen önemi artırmaktadır (Emekli, 2005; Aktaran: Ateş, 2016: 111).

Turizm faaliyetleri, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında, teknolojiye yaşanan gelişmelerin etkisiyle boyut değiştirerek, hemen hemen toplumun her kesimine hitap etmeye başlamıştır (Gündüz ve Dönmez, 2018:153). 1960 ile 1990'lı yıllar arasında etkin olarak yapılan kitle turizm anlayışı doğal kaynakların tahrip edilmesi, kültürel miraslara yeterince sahip çıkılmaması (Ünal Ankaya vd., 2018) ve nüfusun hızlı olarak artması, şehir alanlarındaki düzensiz büyüme, şehirlerde yaşayan insanlar için olumsuz etkiler yaratmıştır. Bu etkiler insanları belirli zamanlarda şehrin kalabalıklığından, verdiği streten, çalışma hayatının monotonluğundan uzaklaşma isteğini ortaya çıkarmış (Gökyer vd., 2017: 178) ve alternatif turizm arayışlarını gündeme getirmiştir. Özellikle yaz aylarında yapılan kitle turizmine karşı, insanların daha doğaya dönük, tüm yıl boyunca yapabilecekleri turizm aktivitelerini içeren ekoturizm gelmektedir (Ünal Ankaya vd., 2018). Ekoturizm, sürdürülebilir turizm noktasında önem arz etmekte olup, yeşil turizm, alternatif turizm, doğa turizmi, yabani turizm, kültürel turizm çeşitleri de ekoturizm kapsamında yer almaktadır (<http://yesilist.com>).

Ekoturizm kavramı ilk defa Hector Ceballos-Lascurain tarafından 1983 yılında ortaya atılmış ve ekoturizme şöyle bir tanım getirmektedir; “*Bozulmamış, tahrip edilmemiş alanlarda doğaya dayalı seyahatlerdir*” (Ceballos-Lascurain, 1996). Başka bir görüşe göre ise ekoturizm; kırsal ve dağlık alanlarda gerçekleştirilen, doğal dengenin korunması, yöre halkının ve kültürünün tanınmasını hedefleyen, yöre halkının sosyo-ekonomik refahını yükseltilmesi yoluyla küçük ölçekli işletmelerin sayısal olarak daha küçük turist gruplarına hizmet verdiği bir turizm faaliyetidir (Angelica vd., 2010).

Ekoturizm, eğlenmeyi, doğayı ve kültürel kaynakları anlayarak bilinçli şekilde korunmasını destekleyen, diğer turizm türlerine göre daha az ziyaretçi etkisi olan ve yerel halka sosyo-ekonomik faydalar sağlayan, bozulmamış doğal alanlara çevresel açıdan sorumlu seyahat ve ziyaret şekli olarak ifade edilmektedir (Avcıkurt, 1997: 136). Ekoturizm, çevre eğitimi ve çevrenin korunmasına katkı sağlayan bir turizm türü olarak çevresel duyarlılık ve çevre bilincinin artmasına da katkı sağlamaktadır (Düzgüneş ve Demirel, 2003; Karaküçük, 1999; Kimmel, 1999; Aktaran: Gökyer vd., 2017:179). Diğer bir ifadeyle, doğal çevre ile turizm faaliyetini bağdaştıran, çevrenin olumsuz etkilenmesi konusunda sorumluluk güdüsü ile hareket etme esasına dayalı turizm faaliyetidir (Turizm Bakanlığı, 1999: 66). Eko turizmin sağladığı faydaların yanı sıra zaman içerisinde kitle turizmine yönelimin bir sonucu olarak destinasyonların taşıma kapasitesinin aşılması sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu durum çevre kirliliğinden, gürültü kirliliğine, trafik sıkışıklığından, fiyatların artması ve güvenlik problemlerinin ortaya çıkmasına kadar birçok olumsuzlukların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002; 8). Bu çalışmanın amacı yukarıda belirtilen oluşabilecek olumsuzlukları ortadan kaldırmak için gerekli planlamaların yapılmasında, turizmde sürdürülebilirliğin sağlanmasında ve eko turizmin

gelişmesine katkı sağlayacak tüm çalışmalara, her kademedede turizm eğitimi alan öğrencilerin katılımı gerekliliği görüşünden yola çıkmıştır. Bu düşünceden hareketle araştırmada Beypazarı Meslek Yüksek Okulu, Turizm ve Otelcilik Programında “Turizm ve Çevre” dersi alan öğrencilerin perspektifinden ekoturizmin nasıl algılandığı incelenmiş ve yapılan görüşmeler çözümlenerek bulgulara dönüştürülmüştür. Bu bulguların analizlerinde bazı sonuçlara ulaşılmış ve öneriler sunulmuştur. Ayrıca bu araştırma literatürde çalışılmamış bir konu olmasından dolayı çalışmanın literatüre ve gelecekte yapılacak olan çalışmalara önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Materyal ve Yöntem

Küreselleşmenin etkilerinin yaşandığı günümüz dünyasında nüfus artışı ve şehirleşmenin olumsuz sonuçlarından dolayı insanlar belirli bir dönemlerde de olsa kalabalık şehirlerin verdiği stresten, çalışma hayatının monotonluğundan uzaklaşmak istegindedirler. İnsanların bu istek ve talepleri sonucunda alternatif turizm olarak ekoturizm ortaya çıkmıştır. Turizm geleceğinin şekillenmesine katkı sağlayan turizm eğitim kurumları, sektöre sağladığı eğitilmiş insan kaynağı ile önemli bir role sahiptir. Bu kapsamda araştırmada ekoturizmin gelişmesine katkı sağlamak amacıyla yapılan bu araştırmada, Ankara Üniversitesi Beypazarı Meslek Yüksek Okulu, Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü’nde verilen “Turizm ve Çevre” dersi alan 35 öğrencinin ekoturizm ile ilgili algılarını belirlemeye yönelik yapılmıştır. Örneklemin 35 öğrenci ile sınırlandırılmasının sebebi örneklemin kontrol edilebilir büyüklükte olması ve en doğru veriye ulaşılmak istenmesidir. Diğer taraftan araştırma evrenini temsile yönelik kaygıları ortadan kaldırmak amacıyla (Bertaux, 1981:35’den akt. Mason (2010:2)’a göre nitel araştırmalarda minimum 15 katılımcı yeterli görülmüştür.

Araştırmaya dâhil edilen öğrencilere turizm ve çevre dersini almadan önce ve aldıktan sonraki algılarını karşılaştırmak ve dersin algılarına etkisini ölçebilmek amacıyla 7 adet açık uçlu sorudan oluşan soru formu aracılığıyla veriler elde edilmiştir. Formun birinci bölümünde katılımcıların yaş, cinsiyet ve yaşadığı yer ile ilgili bilgilerini ölçmeye yönelik sorular bulunmaktadır. Dönem ortasında teorik bilgilerin pekiştirilmesi amacıyla doğa temelli etkinlikler düzenlenmiş ve gözlemler yapılmıştır. Yazılı dokümanların analizi genel olarak nitel araştırmada gözlemlerle elde edilen bilgileri desteklemek amacıyla yaygın olarak kullanılan bir bilgi toplama yöntemidir (Yıldırım, 1999: 10). Nitel araştırmada toplanan bilgiler de çeşitlilik göstermektedir. Toplanan bilgiler gözlem notları, görüşme kayıtları, dokümanlar, resimler ve diğer grafik sunumlar şeklinde olabilmektedir. Bu yöntemlerle toplanan farklı türdeki bilgilerin kodlanması, analizi ve yorumlanması ise sistematik bir yaklaşıma ihtiyaç duymaktadır (Coffey ve Atkinson, 1996; Wolcott, 1994). Bu nedenle araştırma elde edilen cevaplar sistematik bir biçimde gruplar oluşturan, ön plana çıkan çarpıcı yanıtlar belirlenerek yorumlanmıştır.

3. Bulgular

Yapılan araştırma Ankara Üniversitesi Beypazarı Meslek Yüksekokulu’nda Turizm ve Otel İşletmeciliği programında 2017-2018 eğitim öğretim yılı bahar döneminde “Turizm ve Çevre” dersi alan 35 öğrenciye dönem başı, dönem ortası ve dönem sonu olmak üzere üç aşamada önceden hazırlanmış soru formları aracılığıyla ekoturizm ile ilgili görüşleri hakkında veriler elde edilmiştir. Yapılan araştırma öğrencilerin ders kapsamında verilen teorik bilgileri pekiştirebilmesi açısından doğa yürüyüşleri gibi doğa temelli etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Bu etkinlikler esnasında gözlemler yapılması derste işlenen konular ile ilgili örnekleri bulmaları istenmiştir. Soru formlarından elde edilen bulgular ise;

Araştırmaya katılan 35 öğrencinin 13’ü erkek, 22’si kadındır.

“S1. Turizm ve Çevre dersini almadan önce eko turizmle ilgili bilginiz var mıydı?” sorusuna ilişkin katılımcıların vermiş oldukları cevaplar:

Katılımcıların vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde 13 erkek katılımcıdan 4’ü bilgisi olduğu 3’ünün kısmen bilgisinin olduğunu, 6 öğrencinin hiç bilgisi olmadığını belirtmişlerdir. Kadın katılımcılar ise, 17 katılımcı bilgisinin olduğunu, 2 katılımcının kısmen bilgisinin olduğunu ve 3 katılımcının da bilgisinin olmadığını belirtmişlerdir. Erkekler ile kadın katılımcılar arasında cinsiyet yönünden belirgin bir ayrışma saptanmamıştır.

“S2. Ekoturizm kavramı sizin için ne ifade etmektedir?” sorusuna ilişkin katılımcıların vermiş oldukları cevaplar:

- Çevre ve kültür değerlerinin sürdürülebilirliğini savunan turizm türü,
- Doğal alanları ve kültürel çevreyi koruyarak kullanma,
- Çevre konusunda bilinçlendirmeyi amaçlayan turizm türü,
- Doğayı koruma amaçlı yapılan turizm türü,
- İnsanlarda doğaya karşı farkındalık oluşturarak, doğal ve kültürel kaynaklara sahip çıkmak,
- Doğa temelli turizm aktiviteleri ve doğaya, topluma saygı duymak olarak ifade etmişlerdir.

“S3. Sizce turizmin olumsuz etkileri nelerdir?” sorusuna ilişkin katılımcıların vermiş oldukları cevaplar:

Su kirliliği, olumsuz sosyal ve kültürel etkiler ve değişimler yaratması, hava kirliliği, gürültü kirliliği, atık sorunu, ekolojik bozulmalar, bitkilerin ve hayvanların doğal yaşam alanlarının gasp edilmesi, çevresel tehlikeler olarak ifade etmişlerdir.

“S4. Size göre ekoturizm ile ilgili yaşanan sorunlar nelerdir?” sorusuna ilişkin katılımcıların vermiş oldukları cevaplar:

Dünya coğrafyasının değişmesi, iklimlerde yaşanan değişimler, erozyonların oluşması, su kaynaklarında yaşanan azalış, enerji kıtlığı, canlı türlerinin azalması, ulaşım (motorlu araçlar, botlar, yayalar), kalabalığın çevresel stres yaratması, çöpler (görsel kirlilik, vahşi hayvanların çöple beslenmeye başlaması), doğanın tahribi, habitat kaybı olarak ifade etmişlerdir.

“S5. Size göre ekoturizmin olumlu etkileri nelerdir?” sorusuna ilişkin katılımcıların vermiş oldukları cevaplar gruplandırıldığında aşağıdaki konu başlıkları ortaya çıkmıştır:

- Korunan alanlar ve yerel halk için sermaye artışı sağlar,
- Bozulmuş tahrip edilmiş peyzajların restorasyonu için teşvik edici bir rol oynar,
- Yerel halkın refahının gözetilmesi,
- Geri dönüşü olmayan veya geri dönüşü uzun yıllar alan kaynakların en düşük düzeyde kullanılması,
- Koruma alanlarının muhafaza edilmesi ve iyileştirilmesi açısından doğrudan bir gelir sağlar,
- Yerel, ulusal ve uluslararası korumacılık açısından bir temel oluşturur,

- Ziyaretçiler ve yerel halka bilinçlendirilmesini sağlar.

“S6. Size göre turizm ve doğa ile ilgili yapılması gerekenler nelerdir?” sorusuna ilişkin katılımcıların vermiş oldukları cevaplar:

- Kaynakların sürdürülebilir kullanımı,
- Aşırı kullanımın ve atıkların azaltılması,
- Biyolojik çeşitliliğin muhafaza edilmesi,
- Yerel toplulukları dahil etme ve yerel ekonominin desteklenmesi,
- Turizm endüstrisi ve kamu arasında karşılıklı iletişim sağlanması,
- Çevre eğitimi,
- Bu konularda araştırmaların yapılması ve desteklenmesi gerekmektedir.

“S7. Ekoturizm ile ilgili önerileriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin katılımcıların vermiş oldukları cevaplar:

Katılımcılar çevreye duyarlı, doğal, kültürel ve tarihi değerleri koruma-kullanma dengesinde sürdürülebilir kılan bir planlama anlayışı getirilmesi gerekliliğini belirtmişlerdir. Bu durumun sağlamak, ekoturizmin sürdürülebilirliğin kalıcı olabilmesi için bütünsellik gerekmektedir. Bu nedenle, ekolojik turizm kapsamında yapılacak olan yeni akademik araştırma veya çalışmaların, bölgeyi koruma ve sürdürülebilir olması açısından yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu duruma örnek olarak eko turizm kapsamında değerlendirilecek olan destinasyonun, tarihi, kültürel kaynakları, taşıma kapasitesi gibi alanlara yönelik olması önermişlerdir.

4. Sonuç ve Öneriler

Turizm ve çevre arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Gerekli önlemlerin alındığı ve düzenlemelerin yapıldığı bir ortamda turizm, çevresel değerleri ve kaynakları koruyan ve geliştiren bir güce sahiptir. Aksi halde kendini tüketen bir kısır döngüye girebilmektedir. Mezun olduklarında turizm sektörünün karar vericileri ve uygulayıcıları konumunda yer olacak olan günümüz turizm öğrencilerinin tutum ve davranışlarının tespit edilmesi sektörün ve ülkenin geleceği bakımından önem arz etmektedir. Eğitimin temel amacı eğitimi alan kişilerin hal, tutum ve davranışlarında istedik davranışların ortaya çıkarılmasıdır. Öğrencilerin turizmle ilgili tutum ve davranışlarının tespit edilerek eğitim aşamasında gerekli müdahalenin yapılması ülke kaynaklarının korunması, geliştirilmesi ve turizm sektörünün en optimal şekilde işletilmesi bakımından önemlidir. Mevcut araştırmada öğrencilerin bilgi, tutum ve davranışlarının durum tespiti yapmanın ötesinde müdahaleci eğitim yönüyle onları yönlendirmeyi amaçlayan aşkın felsefi amacı da bulunmaktadır.

Mevcut araştırma Ankara Üniversitesi Beypaazarı Meslek Yüksekokulu'nda Turizm ve Otel İşletmeciliği programında “Turizm ve Çevre” dersi alan 35 öğrenci üzerinde nitel araştırma tekniğiyle gerçekleştirilmiştir. Turizm ve Çevre dersi adı altında verilen teorik bilgilerin öğrencilere aktarılmasını test etmek amacıyla dönem başı, dönem ortası ve dönem sonu olmak üzere üç aşamada önceden hazırlanmış soru formları ile ölçülmeye çalışılmıştır. Ders kapsamında verilen teorik bilgilerin pekiştirilmesi amacıyla doğa temelli etkinlikler düzenlenerek farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın aşamalı bir şekilde sürdürülmesiyle dersin

öncesi ve sonrası arasında karşılaştırma imkanı ortaya çıkmış, teorik bilgilerin pratiklerle desteklenmesinin önemi ortaya çıkmıştır.

Doğal ve kültürel kaynakların korunması, amacına uygun kullanılması ve gelecek nesillere aktarılarak sürdürülebilirliğin sağlanması; yerli ve yabancı turistlerin doğal ve kültürel kaynakların kullanımından memnun kalması ve devamlılıklarının sağlanması; turizm ilke, plan ve programlarının ülkesel, bölgesel ve yöresel amaca uygun kullanılması dersin ana hedefleri arasında yer almaktadır. Bunun yanında demokrasi, insan hakları, milli kaynakların korunmasına yönelik farkındalık oluşturulması gibi alt amaçlar mevcuttur. Buna göre dersin ana ve yardımcı amaçlarına ulaşıp ulaşılamadığı ya da ne derece ulaşıldığı konusunda fikir sahibi olunmuştur. Bu bağlamda dersin ana ve yardımcı amaçlarına ulaşıldığı ve öğrencilerde belirgin bir farkındalık ve bilinç düzeyi oluştuğu saptanmıştır.

Öğrencilerden geri dönüş olarak teorik derslerin yanında uygulama yapılması akılda kalıcılığı ve farkındalığı artırdığı tespit edilmiştir. Bu nedenle doğa ile ilgili bilinçlendirme sadece ders kapsamında değil her alanda yapılması; doğa temelli aktivitelerin artırılması ve gerekli katılımın sağlanması için çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Ayrıca doğaya ve çevreye duyarlı olmak bir iş değil, her insan için bir sorumluluk teşkil etmekte ve bununla ilgili farkındalık yaratmak amacıyla tanıtım, reklam, kısa film vb. çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Çevre bilinci oluşturmak için sadece üniversitelerde ilgili bölümlerin dışında ilköğretimde dâhil olmak üzere tüm eğitim kurumlarında çevre bilinci oluşturmak amacıyla programlar ve içerikler hazırlanmalı; yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri ve üniversiteler gibi paydaşlar iş birliği gerçekleştirmelidir. Çevre ve turizm ile ilgili yapılacak gelecekteki çalışmalara öneri olarak ise, farklı derslerin verimliliğini ölçmek veya çevre ile ilgili farklı alanlarda farkındalık oluşturmak için etkinliklerin olduğu çalışmalar yapılarak yapılan bu çalışmanın bulguları ve sonuçları karşılaştırılabilir.

Kaynakça

- Alptekin, D. (2017). “Türkiye’de Turizm ile Ekonomik Büyüme Arasındaki Nedensellik İlişkisinin İncelenmesi”, 1. Uluslararası Turizmin Geleceği Kongresi: İnovasyon, Girişimcilik ve Sürdürülebilirlik Kongresi, Mersin, 55-6.
- Angelica, M. vd., (2010). “Ecotourism impacts in the Nicoya Peninsula, Costa Rica”, International Journal of Tourism Research, (12), 803-819.
- Artuğer S. Özkoç A.G. ve Kendir H. (2013). Ta Tu Ta Tarım Turizm Takas Çiftliklerinin Pazarlanması ve Tanıtılması İçin Öneriler. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 3(1), 1-5. (Yayın No: 230053)
- Ateş H. (2016). Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde Turizm Algısı ve Turizm Geliştirilmesi Stratejileri. Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi, Sayı: 1 (11).
- Avcıkurt, C. (1997). Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türk Turizmi (Sorunlar ve Çözüm Önerileri), Basılmamış Doktora Tezi, BAÜ, Sos. Bil. Ens., Balıkesir.
- Ceballos-Lascurain, H. (1996). “Tourism, Ecotourism and Protected Areas”, The Ecotourism Society-IUCN-CEE, Fransa.
- Coffey, A. ve Atkinson, P. (1996) Making sense of qualitative data: Complementary research strategies, Newbury Park, CA: Sage.
- Doğan, M. (2011). “Mengen ve Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi”, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi: (22), 14-26.
- Düzgüneş, E. ve Demirel, Ö. (2013). Maçka Bölgesi’nin Alternatif Turizm Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi, İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi ISSN: 1309-9876 E-ISSN: 1309-9884 cilt/vol.3, sayı/no.7: 1-11, Malatya.
- Emekli, G. (2005), “Avrupa Birliği’nde Turizm Politikaları ve Türkiye’de Kültürel Turizm”, Ege Coğrafya Dergisi, Sayı: 14, 99-107.
- Gökçer, E., Öztürk, M., Tekiner, F., Özsoy, H., (2017). “Bartın İlinde Yerel Halkın Ekoturizm ve Ekoturizm Alanlarına İlişkin Algılarının Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma”, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (3), 177-178.
- Gündüz, B. ve Dönmez, Y. (2018). Üniversite Çalışanlarının Ekoturizm Algısı, Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 20 (2): 152-162.
- <http://www.yesilist.com/turkiye-apos-de-ekoturizm-cms>(Tarih: 14.06.2011)
- Karagiglioğlu, Ş. ve Akbaba, A. (2016) “Yerli Gastroturistlerin Eğitim Seviyeleri ve Yaş Gruplarına Göre Destinasyondaki Gastronomi Turizmi Etkinliklerine Katılımları: Gaziantep’i Ziyaret Eden Gastroturistler Üzerine Bir Araştırma”, Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 4 (1), 87-95.
- Karaküçük, S. (1999). Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme, Gazi Yayınevi, 2.Baskı, Ankara.
- Kimmel, R.J. (1999). Ecotourism as Environmental Learning, The Journal of Environmental Education, 30 (2):40-44

- Mason, M. (2010). Sample size and saturation in PhD studies using qualitative interviews. FQS, Forum Qualitative Social Research (FQS) – Sozialforschung, Vol 11.
- Öztürk, Y., Yazıcıoğlu, İ. (2002). "Gelişmekte olan ülkeler için Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma", Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara: Gazi Üni. Tic.ve Tur. Eğitim Fak. Yayını. S. 190.
- Turizm Bakanlığı, (1999), Turizm Terimler Sözlüğü, Ankara, s .66
- Ünal Ankaya, F., Yazıcı, K., Balık, G., Aslan, B.G. (2018). Dünyada ve Türkiye’de Ekoturizm, Sosyal-Kültürel ve Ekonomik Katkıları. Ulusal Çevre Bilimleri Araştırma Dergisi, Sayı1(2): 69-72
- Wolcott, H. F. (1994). Transforming qualitative data: Description, analysis, and interpretation, Newbury Park, CA: Sage.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. Eğitim ve Bilim, 23(112).